

- яка дисципліна);
- *об'ємна*: макети, муляжі (дисципліни "Долікарська медична допомога у невідкладних станах", "Методика навчання безпеки життєдіяльності");
- *звукова*: аудіозаписи, радіо (будь-яка дисципліна);
- *символічна й графічна*: креслення, схеми, карти, таблиці (будь-яка дисципліна);
- *змішана наочність* — навчальний звуковий відеофільм тощо (будь-яка дисципліна) [4];
- *оперативно-демонстраційна наочність*: на опорних зовнішніх діях фахівця, який демонструє, як виконувати ту чи іншу діяльність (наприклад, як робити ручний, апаратний і комбінований масаж, загальний чи приватний масаж, самомасаж тощо у рамках вивчення дисципліни "Масаж загальний і самомасаж").

Гармонійне поєднання теорії, практики і наочності підвищить ефективність процесу формування базових компетентностей майбутніх учителів з основ здоров'я у процесі вивчення професійно орієнтованих дисциплін.

Література

1. Волошинов С. А. Реалізація дидактичного принципу наочності в алгоритмічній підготовці студентів засобами інформаційно-комунікаційного педагогічного середовища / С. А. Волошинов // Інформаційні технології в освіті. — 2011. — Вип. 10. — С. 173–182.
2. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко. — К. : Либідь, 1997. — 375 с.
3. Розробка методів моніторингу, валеологічного супроводу та корекції стану здоров'я людини / [Гончаренко М. С., Камнева Т. П., Корженко І. О., Миргород І. М.] // Вісник Чернігівського нац. пед. ун-ту. Серія "Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт". — 2014. — Вип. 118(3). — С. 88–90.
4. Ващенко Г. Загальні методи навчання : підручник для педагогів / Г. Ващенко. — К. : Українська Видавнича Спілка, 1997. — 441 с.

ЩОДО ЮРИДИЧНОЇ ПРАВОМІРНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ТВАРИН ПІД ЧАС НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Попельнюх В.В.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

Євроінтеграційний курс України передбачає не лише приведення у відповідність вітчизняного законодавства, економіки та рівня життя людей до європейських стандартів, але й вимагає упровадження нових принципів та норм біоетики (розуміючи її, в даному випадку, як гуманне ставлення людини до всього живого). Наразі тенденція до всебічної гуманізації спостерігається в різних сферах життєдіяльності людини, в тому числі й сучасній медицині та біології, де найчастіше застосовуються методи досліджень з використанням тварин.

Безумовно, повна відмова від використання тварин для лабораторних та наукових досліджень, зокрема в медицині, біології та ветеринарії, не можлива, але її мінімізація та застосування альтернативних методів та

об'єктів — той шлях, яким повинні рухатись вітчизняні (за прикладом розвинених країн) профільні науково-дослідні інститути, лабораторії, навчальні заклади тощо.

Нині в багатьох вищих закладах освіти (у тому числі й на природничому факультеті ПНПУ імені В.Г.Короленка) дискутується питання щодо доцільності (чи не доцільності) проведення дослідів з використанням тварин під час навчального процесу. Основний аргумент прихильників такої позиції той, що демонстрація класичних дослідів (наприклад, реакції жаби на подразнення кислотою різної концентрації, чи прояв рефлекторних реакцій обезголовленої тварини на дію струму тощо) проводиться упродовж багатьох десятиліть, є наглядним, тому сприяє кращому засвоєнню студентами матеріалу. Проте, така позиція не враховує декілька важливих моментів: *по-перше* — вона не відповідає сучасним принципам біоетики; *по-друге* — демонстрація (а не наукові дослідження) задля підтвердження аксіом — не варта знущань над тваринами; *по-третє* — проведення дослідів не враховує емоційний, психологічний, психічний та моральний стан студентів (наприклад, опитування студентів ПНПУ імені В.Г.Короленка показало, що переважна більшість респондентів негативно сприймає проведення таких дослідів); *по-четверте* — потрапляння диких тварин у навчальні заклади та їх використання суперечить нормам екологічного законодавства України; *по-п'яте* — не дотримуються вимоги Наказу Міносвіти від 21.12.2011 р. №1506 «Про затвердження Переліку альтернативних методів та об'єктів для їх використання замість експериментальних тварин». Так, у відповідності до цього наказу керівникам ВНЗ III-IV ступенів акредитації необхідно передбачити в навчальних планах альтернативні методи та об'єкти для їх використання замість експериментальних тварин, зокрема: комп'ютерне моделювання та навчальні програми, відеофільми, електронні тренажери, манекени, моделі органів, культури тканин та клітин, трупи тварин, померлих природною смертю, он-лайн відеолекції для широкого загалу фахівців та спеціальні відеозаписи лекцій з використанням експериментальних тварин.

На нашу думку правомірним є не упровадження альтернатив, а пряма заборона використання диких тварин під час навчального процесу, оскільки це суперечить окремим нормам природоохоронного законодавства. Так, у відповідності до статті 26 Закону України «Про захист тварин від жорстокого поводження» використання тварин у навчальному процесі допускається лише в разі, якщо відсутня можливість замінити їх іншими альтернативними методами і об'єктами, а також забороняється проведення на них демонстрацій у навчальних цілях, якщо явища, що демонструються, можуть бути показані на неживих об'єктах, у тому числі демонстрація рефлекторної діяльності організму. Крім того, робота з експериментальними тваринами може проводитись за наявності спеціального дозволу на проведення такого виду діяльності, який надається у відповідності до статті 31 вище вказаного Закону.

Шляхи потрапляння диких тварин у навчальні заклади (відлов студентами та викладачами) та їх використання також не відповідає нормам ЗУ «Про тваринний світ». Так, згідно статті 16 громадянам гарантується право безоплатного загального використання об'єктів тваринного світу для задоволення життєво необхідних потреб (естетичних, оздоровчих, рекреаційних тощо), без вилучення їх з природного середовища (за винятком любительського і спортивного рибальства у водоймах загального користування). Вилучення тварин із природного середовища (з будь-якою

метою) відноситься до спеціального використання об'єктів тваринного світу, яке здійснюється лише за спеціальними дозволами (стаття 17 цього ж Закону).

Таким чином, система підготовки фахівців у закладах освіти повинна відповідати законодавству (в тому числі й природоохоронному), базуватись на юридично-правових нормах і формувати у випускників повагу до всього живого через упровадження альтернативних методів навчання як складової загальних принципів біоетики та сприяти гуманізації відносин між людиною та навколишнім середовищем.

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ В ПОЗАШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Усатих Т.О.

Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка

Сучасний етап розвитку системи освіти в Україні характеризується освітніми інноваціями, спрямованими на збереження досягнень минулого і, водночас, на модернізацію системи освіти відповідно до вимог часу, новітніх надбань науки, культури і соціальної практики. Характерною особливістю цього періоду розвитку педагогічної освіти є пошук нового змісту, форм, методів і засобів навчання, виховання й управління; розгортання широкої експериментальної роботи, спрямованої на впровадження освітніх інновацій на засадах сучасної філософії освіти, яка суттєво відрізняється від попередньої.

Починаючи з другої половини ХХ століття, людство вступає в пост-індустріальний період свого розвитку, результатом якого є створення інформаційного суспільства — суспільства знань. Освіта має на меті розробити сучасні вимоги щодо виховання та навчання таких екологічних та етичних норм, цінностей і відносин, професійних навичок і способу життя, що є необхідними для забезпечення сталого (гармонійного) розвитку, тобто збалансування екологічних, соціальних і економічних чинників розвитку суспільства; раціонального використання природних ресурсів; урахування прав й інтересів нинішнього та майбутніх поколінь.

Знання — найхарактерніша риса інформаційного суспільства — предмет і невід'ємна складова компетентностей, якими володіє людина. В основу концепції «компетентності» покладено ідею виховання компетентної людини і працівника, який має не лише необхідні знання, професіоналізм, високі моральні якості, а й діє адекватно у відповідних ситуаціях, застосовуючи набуті знання і беручи на себе відповідальність за певну діяльність [2,14].

Однією з основних компетентностей, якими має оволодіти людина впродовж життя, є екологічна компетентність. Дієвим засобом формування екологічної компетентності особистості є екологічна освіта, екологічне виховання і екологічна діяльність. Екологічна освіта повинна не лише забезпечити надання інформації з означеної проблеми, але й виховувати потребу в постійній самоосвіті та самовдосконаленні (умінні самостійно здобувати необхідні знання, мислити широко і комплексно, творчо). Позашкільні заклади еколого-натуралістичного спрямування мають деякі переваги